

MATERIAŁ ROBOCZY

Inauguracja polsko-czeskiej platformy analitycznej

Warszawa, 24 września 2009 r.

Stosunki polsko-czeskie a współpraca ośrodków analitycznych

Michał Kořan, Mateusz Gniazdowski

Stosunki między Polską a Republiką Czeską są obecnie uważane za bardzo dobre, względnie ponadstandardowe. Do pewnego stopnia w ostatnich trzech latach udało się nawiązać do stosunkowo dobrego dialogu z okresu poprzedzającego wejście do NATO, a następnie do UE. Wysoka jakość stosunków polsko-czeskich wynika m.in. z faktu, że poza kilkoma dotychczas nierozwiązanymi kwestiami, które nie mają znaczenia zasadniczego (np. dług terytorialny) nie uwidaczniają się żadne otwarte spory, które mogłyby zagrozić współpracy na poziomie politycznym. W ciągu ostatnich trzech lat doszło do zbliżenia obydwu krajów także dzięki politycznemu pokrewieństwu koalicji rządzących oraz łączącemu obydwie państwa projektowi obrony przeciwrakietowej. Wzrostowi dynamiki politycznych stosunków polsko-czeskich towarzyszył znaczny rozwój stosunków gospodarczych, wzrost wymiany handlowej i współpracy inwestycyjnej. Działania transgraniczne stopniowo przesuwają się z poziomu międzyrządowego na regionalny i europejski.

Chociaż jakość więzi bilateralnych między Polską a Czechami jest wysoka, warto przypomnieć, że w polityce zagranicznej ani światowej nie ma nic naturalnego i oczywistego – stosunki dwustronne należy pielęgnować, starać się budować ich szersze i trwalsze fundamenty na wypadek, gdyby nastąpiły uwarunkowania, które nie będą służyć dobrym stosunkom dwustronnym. Z tego punktu widzenia należy także rozpatrywać powołanie Forum Polsko-Czeskiego pod koniec 2008 r. i rozwój jego działalności, a także rozpoczynającej obecnie pracę polsko-czeskiej platformy analitycznej.

W naszym przekonaniu obecnie istnieją optymalne warunki do **rozpoczęcia prac koncepcyjnych, długookresowych badań oraz zapoczątkowania dyskusji**, która pozwoliłaby lepiej zrozumieć charakter stosunków polsko-czeskich. Dostrzegamy taką potrzebę, tym bardziej, że mimo deklaratywnej jakości stosunków dwustronnych powinien powstać dodatkowy potencjał służący ich konkretnemu wykorzystaniu. W jaki sposób silne więzi bilateralne mogą przyczynić się do wzmocnienia bezpieczeństwa obydwu państw? Zwiększyć ich wpływ w stosunkach międzynarodowych? Przyczynić się do zapewnienia stabilności regionu? Służyć forsowaniu interesów na poziomie unijnym? Charakterystyczny dla ostatnich lat jest wzrost znaczenia tematyki wielostronnej i regionalnej w relacjach bilateralnych między naszymi krajami. Bez jednoznacznych odpowiedzi na wyżej wspomniane pytania wielostronna i regionalna agenda będzie jednak stanowić w najlepszym wypadku obszar dyskusji czy też wymiany informacji, i nie stanie się przestrzenią realizacji wspólnych interesów.

Istotną kwestią, która nie powinna unikać uwadze w rozwoju relacji dwustronnych, jest **szersza odpowiedzialność obydwu państw za przestrzeń, w której się znajdujemy**, obejmująca także poczucie odpowiedzialności za rozwiązywanie spraw, swoim znaczeniem wykraczających poza nasz region. Do jakiego stopnia bliższe stosunki dwustronne między Polską i Republiką Czeską mogłyby stać się pewnym wzorcem dzielenia się odpowiedzialnością za świat, w którym przyszło obydwu krajom funkcjonować?

Zakładamy, że celem platformy jest więc zadawanie pytań i poszukiwanie odpowiedzi na kwestie następujące:

1) *W jaki sposób zadbać o stosunki polsko-czeskie i zapewnić, aby ich poziom w przyszłości się nie obniżył, ale przeciwnie – aby fundamenty polityczne, dyplomatyczne, gospodarcze, obywatelskie i eksperckie tej współpracy były trwalsze; w jaki sposób wykorzystać dobrą koniunkturę wzajemnych stosunków (w sferze polityki zagranicznej, gospodarczej bezpieczeństwa, energetyki, kultury itp.)?*

Świadomość faktu, że stosunki polsko-czeskie są stosunkowo dobre, nie zwalnia nas od dociekania, co dokładnie skrywa pod tą konstatacją. Do jakiego stopnia Polska i Republika Czeska mają zgodne interesy? Czy aktywizacja stosunków bilateralnych w ciągu ostatnich trzech lat to następstwo jakiegoś długookresowego procesu, czy jest to w większej mierze szczęśliwy zbieg okoliczności? Czy istnieje szersze zaplecze polityczne, społeczne, kulturalne i eksperckie dobrych stosunków wzajemnych? W szczególności przykładowo – czy istotne partie polityczne posiadają swoich partnerów – ideowo bliskich odpowiedników, co mogłoby być czynnikiem stabilizującym w stosunkach wzajemnych? W jaki sposób gospodarcze powiązania regionów przyczyniają się do rozwoju stosunków polsko-czeskich? Czy należycie wykorzystywany jest potencjał współpracy transgranicznej? Jaki jest poziom współpracy poszczególnych resortów? Które tematy unijne łączą Polskę i Republikę Czeską, a które nasze państwa dzielą i dlaczego? W jaki sposób może się przejawiać asymetria w stosunkach wzajemnych? Dlaczego od lat nie udaje się załatwić bilateralnych problemów, na przykład dotyczących długu terytorialnego?

Dobre stosunki dwustronne nie mają jedynie wartości nominalnej, ale posiadają (a przynajmniej powinny) dla obu państw znaczenie praktyczne. Należy dociekać, jak konkretnie można wykorzystać – obecnie i w przyszłości – mozolnie budowane stosunki dwustronne.

2) *Jaką rolę odgrywa i może odgrywać Republika Czeska i Polska w regionie środkowoeuropejskim (zwłaszcza w Grupie Wyszehradzkiej), w sprawach ogólnoeuropejskich, w energetyce, kwestiach bezpieczeństwa, stosunkach transatlantyckich, czy też w niektórych kwestiach o znaczeniu globalnym?*

* * *

Biorąc pod uwagę konieczność ustrukturywania i koordynacji przyszłych projektów przedkładamy na spotkaniu inauguracyjnym projekty obszarów tematycznych, którymi czesko-polska platforma analityczna mogłaby się zajmować. Wyniki wspólnych badań zostaną przedyskutowane na kolejnym spotkaniu platformy i sformułowane na piśmie. Zakładamy, że w drodze dyskusji wybierzemy kilka punktów, którym przed kolejnym spotkaniem poświęcimy wspólnie szczególną uwagę:

1. Jakość stosunków dwustronnych: dialog na poziomie MSZ i ekspertów; więzi między partiami politycznymi, wymiana informacji, więzi w Parlamencie Europejskim, więzi społeczeństwami obywatelskimi; kontakty transgraniczne.
2. Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa, NATO, współpraca wojskowa, modernizacja sprzętu i współpraca przemysłu wojskowego, zarządzanie kryzysowe;
3. Tematy unijne– reforma instytucjonalna, budżet, fundusze strukturalne (wykorzystanie), WPR, polityka energetyczna, wolny przepływ osób, prezydencja w Radzie UE, CSFP, ESDP, rozszerzenie UE, przyjęcie euro itd.
4. Bezpieczeństwo energetyczne
5. Współpraca wyszehradzka
6. ENP i Partnerstwo Wschodnie
7. Bałkany Zachodnie
8. Stosunki bilateralne i polityka wobec państw trzecich i regionów (stosunki transatlantyckie; Niemcy; Litwa, Łotwa, Estonia; Rosja)
9. Stosunki gospodarcze, inwestycje, powiązania regionów, transport, współpraca resortowa.
10. Dwustronne tematy „otwarte”: przyszłość inwestycji strategicznych, dług terytorialny, problematyka nieruchomości itp.
11. Podłoże historyczne w stosunkach polsko-czeskich, możliwości współpracy przy formułowaniu „pamięci europejskiej” (na przykład w ramach 4. programu „Europa dla obywateli“ – *Active European Remembrance*).